

“Kafadaki az biraz kurşunun kimseye zararı olmaz!”

Onur KINLI*

Oryantalizmin Batı yazınına büyük ölçüde etkisi altına aldığı ondokuzuncu yüzyıl boyunca Doğu'ya ilişkin üretilmiş her tür metnin tarihsel gerçeklikle olan ilişkisi kaçınılmaz olarak şüphelidir. Seyyah notları ve anlatıları ise birebir tanıklığın ürünü olarak arşivlerden derlenen mutlak verilerin ötesini kurgulamaya yardımcı olacak özel metinler olarak, araştırmacıların iştahını kabartmaya devam etmiştir.¹ Aşağıda çevirisi sunulan anlatı da, bu özel metinlere hoş bir örnek olarak ele alınabilir.

Anlatımız, 1845 Kasımı'nda Rodos üzerinden Anadolu'da Mekri'ye (Fethiye) geçmiş iki İngiliz seyyah, Sir Lawrence Jones ve Richard Twopeny'nin başından geçen, içlerinden birinin (Jones) ölümüyle sonuçlanan bir eşkıyalık macerasının hayatta kalanının kardeşine yazdığı iki mektuptan oluşuyor. Bu iki mektubun yayınlandığı seçki², önsözden anladığımız üzere Norfolk Düşesi Dowager'ın Twopeny'den (mektup yazarının bir diğer kardeşi) okumak için ödünç aldığı metinlerden etkilenecek özel bir baskıyla yayınlaması için Twopeny'e yaptığı öneriyle ortaya çıkmış.

* Ege Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü

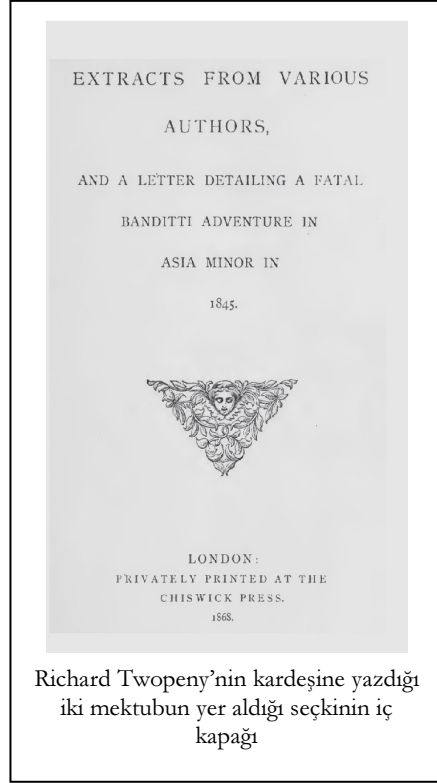
¹ Osmanlı Tarihi bağlamında seyahat edebiyatının öneminden ziyade literatürde nasıl tartışıldığına ilişkin olarak bkz. Salih Özbaran, “Seyahat Edebiyatı Üstüne Birkaç Sayfa”, *Portekizli Seyyahlar*, Kitapyayınevi, İstanbul, 2007, ss.19-30.

² *Extracts From Various Authors, And a Letter Detailing a Fatal Banditti Adventure in Asia Minor in 1845*, Privately Printed at the Chisweick Press, London, 1868.

Araştırmamızda seyyahların hangi saikle bu seyahate çıktıklarına dair bir bilgiyle karşılaşmadık. Ancak seyahatin Alexander Kinglake'in seyahat yazınında bir çığır açmış³ meşhur seyahatnamesi *Eothen*'in (1844) yayınlanmasını takip eden sene gerçekleşmesi, henüz yirmili yaşlarında bir aristokrat⁴ olan Sir Lawrence Jones'un canlanan serüven hevesinden bahsedebilmemizi olanaklı kılar herhalde.

Söz konusu olay - bu mektuba atıfta bulunulmamakla birlikte - araştırmacı David Barchard'ın, olay sırasında Mekri'deki Toskana Konsolosu bulunan Charles Biliotti'nin oğlu Alfred Biliotti'nin Britanya konsolosluk hizmetlerindeki kariyerini incelediği makalesinde Britanya dış işleri arşivinden derlenen raporlar üzerinden de teyit edilmektedir. Ayrıca, olaydan on sene sonra William Allen tarafından kaleme alınmış ve yayınlanmış bir başka seyahat kitabının Mekri'ye ilişkin kısmında, hem olaya hem sonrasına ilişkin bilgiler yer almaktadır.⁵

Olayın geçtiği bölgenin Osmanlı devrinde pek tekin olmayan bir güzergâh oluşu, coğrafi yapıya ek olarak, onyedinci yüzyıl ortalarında taşrada asayişî sağlamak adına reayanın elindeki silahların toplatılmasına ilişkin emirlerin gönderildiği dönemde, özellikle Mekri için uygulanan bir istisna ile de değerlendirilebilir.⁶

³ Robin Fedden, "Kinglake and His Influence", *English Travellers in the Near East*, Longman, Green & Co., London, 1958, ss.15-22. Ayrıca seyahatname ile ilgili bkz. Onur Kınılı, "Bir İngiliz Seyyahın Kaleminden 'Gâvur İzmir'", *İzmir Kent Kültürü Dergisi*, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yay., Sayı: 6, İstanbul, Mart 2003, ss.164-171.

⁴ Büyük Britanya Baronlukları'nın, 1801 senesinde Birleşik Krallık Baronlukları olarak yeniden düzenlenmesiyle Norfolk Kontluğu'nda tescillenmiş Lawrence-Jones Baronluğu'nun ikinci varisi Sir Lawrence Jones'un 10 Ocak 1817 tarihinde doğduğu kayıtlarda geçiyor. (bkz. Charles Mosley, (ed), *Burke's Peerage, Baronetage & Knightage*, 107th edition, 3 volumes (Wilmington, Delaware, U.S.A.: Burke's Peerage (Genealogical Books) Ltd, 2003, Vol. 2, s. 2262).

⁵ William Allen, *The Dead Sea, A New Route to India*, Vol. I, Longmans, London, 1855, ss. 85-90.

⁶ BOA, MD 84:18'den aktaran, Efkân Uzun, "Osmanlı Ülkesinde Görülen İsyân ve Eşkiyalık Olayları Karşısında Alınan Bazı Tedbirler Hakkında Bir Değerlendirme", *TÜBAR*, XXV, Bahar, 2009, s. 196.

Meğri sakinleri deniz tarafından sürekli düşman gemilerinin saldırılarına uğradıklarını, gemilerle habersizce gelip baskın yaptıklarını, kendilerini esir edip, mallarını çaldıklarını belirterek, kendilerinin düşmanla sürekli savaş halinde olduklarını İstanbul'a bildirmişlerdi. Böyle olduğu halde bazı ehl-i örf taifesinin gelerek "silah toplamaya memuruz" diye hem ellerindeki tüfeklerini toplayıp, hem de tüfek başına 2-3 bin akça paralarını aldıklarını, bu durumdan son derece rahatsızlık duyduklarını söyleyip, sıkıntılarının giderilmesini istemişlerdi. Meğri kadısına gönderilen ferman ile bu durumda olan reayanın kendilerini koruma amaçlı silah taşımalarına izin verilmiş ve üzerlerine varılmaması emredilmiştir.

Ayrıca olayın, Osmanlı'daki seyahat güvenliği ve kontrolü için yeniden düzenlenen 10 Şubat 1841 tarihli Men-i Mürur Nizamnamesi'nden sonra gerçekleştiğini de hatırlamakta fayda var. Ülke içindeki dolaşımın kurallara bağlandığı bu düzenlemede mürur tezkeresi uygulamasıyla seyahat edeceklerin yolculuklarının rahatlığı ve güvenliği konusunda görevlilere sorumluluk yüklenmiştir.⁷

Son olarak, mektubun sonuna açıklama notu düşen Twopeny'nin, bu notu, önsözden anlaşılacağı üzere 1868'de derlemiş olduğu düşünülürse özellikle olay sonrası yaşanan adli takibat ve mahkeme sürecine ilişkin değerlerini Osmanlı hukukundaki 1856 sonrası gelişmelerin etkisi altında yazmış olması kuvvetle muhtemeldir. Bu nedenle Twopeny'nin açıklamalarına ilişkin çekincelerimizi, hem de mektuptaki kimi anlatılara ilişkin detayları, yukarıda andığımız kaynaklarla sağlamasını yaparak çevirmen notuyla belirtmeyi uygun bulduk.

Küçük Asya'da Ölümcül Bir Eşkıyalık Macerası⁸

Rodos, 29 Kasım 1845

Yol arkadaşım Sir Lawrence Jones'un hazin ve ani ölümüyle ilgili olarak, Cheltenham'da sağlığı iyi olmayan annesi Lady Jones'a doğrudan yazmaktan çekindiğim için, Chatham'da techizat ambarı görevlisi amcası Albay Jones'a yazıyorum. Yokluğunda ya da Chatham'dan ayrılması durumunda mektubu Woolwich'de ikamet eden diğer amcası Albay Jones'a ivedilikle iletilmesi konusunda bir iyilik yapar mısın? Zira bu mektup İstanbul gazetelerinde yer alacak, belki İngiliz vd. gazetelere de aktarılır.

Gezimizi neredeyse tamamlamış, İzmir yolunda, Mekri'yi (Rodos'un karşısında küçük bir liman) geçeli sekiz saat olmuştu ki, birden Zeybeklerce (terhis edilmiş Yeniçeriler, kötü şöhretli soyguncular) pusuya düşürülüp saldırıya uğradık. Zavallı Jones ve uşağı o anda öldü, ben de yaralandım. Şimdi neredeyse iyileştim. Yarın İzmir'e doğru yelken açmayı umuyorum.

⁷ Hamiyet Sezer, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Seyahat İzinleri (18-19.Yüzyıl)", *AÜDTCF Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. XXI/33, Ankara, 2003, s. 114.

⁸ Yüzbaşı Richard Twopeny'den (eski 52. Alay) kardeşi Edward Twopeny'e (Kent'teki Woodstock Esq.) mektup.

7 Kasım sabahı kauptan erken ayrıldık (Mekri'den beri çadırda dört saat uyumuştuk) ve Dalaman'dan başlayarak İzmir'e doğru dağlık ve kötü arazide iz sürdük. Güzel bir gündü. Ekibimiz, atların sahibi Xantuslu⁹ imam olan atlı ve silahlı (tüfek ve fişek kuşanmış) bir Türk'ten; bir Rum'dan; yayan, silahsız ve yüklü iki atı çeken Mekkili bir Rum delikanlıdan, atlı ve silahsız İzmirli bir Rum uşaktan; atlı, kınında çift piştov kuşanmış Sir L. Jones'dan; son olarak atlı ve silahsız olan benden oluşuyordu. Patıkların kötülüğünden hep tek sıra yol alıyorduk. Öğle vakti imam birden durdu. Tüfeğini ateşe hazır hâle getirdi. İmam ve uşağı önümüzdeki çalıların arkasına sinsice saklanmaya çabalayan Zeybekleri görmüştü. Jones bir süreliğine arkada kalmıştı. Bize yetiştiğinde ona şimdilik önemli bir durum olmadığını söyledim ve "Harekete hazır ol" dedim. Yüksek çalılarla örtülü ucu denize açılan küçük bir vadiydi.¹⁰ Sonuna kadar gitti; imam hazırda bekliyordu. Ortada Zeybekler yoktu. Burada yol vadiye doğru tırmanıyordu ve iki tarafına doğru yüzlerce metrelik kalın çalılarla kaplıydı. Kısa bir an için saldırı bekledik. Çeyrek saat içinde altı çalıardan arınmış meşe ağaçlarıyla çevrili pınarın başına geldik. Jones, "Öğlen yemeği için burada durabiliriz. Eğer bu adamlar bize saldırmak amacındaysa onlardan kaçamayız. Dolu bir mideyle savaşmak boş bir mideyle savaşmaktan iyidir" dedi. "Belki de, sayımız ürkütücü görünmüş olabilir ve silahlarımızın ne kadar zayıf olduğunu tahmin edemiyorlardır." dedim. "Türk cesaretinin o kadar zayıf olduğunu düşünemiyorum" diye cevapladı. Etrafımızdaki çalılarda gizlendiklerini hissediyordum ve tedbirsiz konaklamamızın bizi hedef almalarını ve konuşlanacakları yeri seçecek yeterli zamanı kazandırdığını zihnimden geçiriyordum. Ancak kararlı görüldüğü için ona karşı çıkmadım. Yaklaşık yirmi dakikalık yemek molamız süresince her zaman olduğu üzere önemli meseleleri tartıştık. Rum delikanlının atı yavaş olduğu için biz yemeğe otururken o yola çıkarıldı. Yemekten sonra tepeye doğru henüz on dakikadan fazla yol almamıştık ki, yolun bitişiğinde yaklaşık iki buçuk metre yüksekliğindeki kayanın yanından geçtiğimiz sırada üç metre kadar arkamızdan bir patlamayla yayılım ateşi açıldı. Aynı anda zavallı Jones ve uşağı atlarından hareketsiz yere düştüler. Ben, sol göğsüme, hemen ardından diğerine isabet aldım. Sandığım gibi sağımda çeşitli kurşun yaraları açılmıştı. Küçük atım başının çaresine bakmak için kıvrınarak altımdan kurtuldu ve gözden kayboldu. Kendimi yolun ortasında ayakta buldum. Bu sırada Jones'un atı binicisinden kurtulmuş dört nala yanımdan geçti. Atın gemini yakalayarak tabancaları kılıflarından çıkardım ve atı saldırdım. Arkamı döndüğümde zavallı Jones'u ve uşağını son mücadelelerini verirken gördüm. Herhangi birşey yapabilir miyim diye kayalığın tepesine baktım. Ateşlenmiş barutun mavi dumanından ve dağınık dallardan biraz şaşırılmışım. Kayalığın üzerinde yatan meşe fiçilerinin arasından sarıklı beş ya da altı kafanın bana baktıklarını ve beni işaret ettiklerini farkettim. Altıya bir olduğumu – iyi siper aldıkları için onları hedef alamayacağımı – ve cephanesiz kaldığımı belirtecek şekilde ortaya çıktım. Her geçen dakika kaybettiğim kandan güçsüzleştiğim için direnmek delilik olacağından elimdeki tabancamı

⁹ [Ç.N.] Kınıklı

¹⁰ [Ç.N.] Kızılbel Vadisi (Barchard, s. 8).

yanlarına atarak sersemlemiş bir şekilde aniden yere çöktüm. Hemen saklandıkları yerden çıkarak tabancayı alıp etrafımı sarıp “paralar, paralar!” (Türk bozukluğu) diye bağırıldılar. Üzerimdeki ıvr zıvırları ve saatimi verdim. Tekrar “Paralar!” diye bağırıldılar. Bavulu işaret ettim. İmamı (tüfeğini aldıktan sonra) ve uşağını kendilerine yardım etmeye zorlayarak hemen yağmaya koyuldular. Sessiz kaldım. Tam ötemde zavallı Jones ve uşağının cesetleri, onların da ötesinde eşkiyalar, bavul vb. duruyordu. Kısa bir süre içinde imam koşarak yanımdan geçti. Kaçmaya zorlandığını sandım. Kendimin de deneyebileceğini düşündüm. Sendeleterek ayağa kalktım ancak halsizlikten tekrar yere yığıldım. İçlerinden birinin yağmayı bırakıp bana tüfeğini doğrulttuğunu gördüm. Az sonra imam döndü. Tahmin ediyorum ki, sadece etrafın güvenli olup olmadığını kontrol için gönderilmişti. Sessiz kaldım. Soyguncular belki iki saat boyunca para aradılar. Sonra sıra halinde, askeri bir düzen içinde, benimle cesetlerin arasından geçerek reisleri gibi gözükken genç adamı takip ederek yürüdüler. Tamamı altı kişiydi. Hepsisi; tüfek, fişeklik, geniş kuşaklarına sıkıştırılmış piştovlar ve kılıç kuşanmıştı. Reisleri tam yanımda geçerken bir an için durdu ve “paralar!” dedi. Ben yine bavulu işaret ettim. Bu sırada çeteden biri safından çıkarak geri döndü ve bana nişan aldı. Kurşunların beni delip geçmesini beklerken reis tüfeği eliyle kaldırdı ve yürüyüp gittiler. Sürünerek zavallı Jones’a ulaştım ve çoktan ölmüş olduğunu gördüm. Hemen ötemde imam ve Rum yükümüzü üç ata paylaştırıyordlardı. Jones’un cesedini atlardan birinin üzerine koymaları için işaretler yaptım. Parmaklarını boğazlarında çapraz yapıp “Zeybekler” diyerek bunu kesinlikle reddettiler. Çevirmen öldüğü için pes etmeye mecbur kaldım. Ancak imamı, cesedi sırt üstü çevirmesi için ikna ettim. Annesi için yüzüğünü aldım ve saçından bir tutam kestim. Cebinde para dahi bulduk. Batıl bir itikattan ötürü eşkiyalar ölü bedenlere dokunmamışlardı. İmam beni atlardan birinin üstüne çıkardı. Türk eğrinin sıkıntı veren hâli beni neredeyse kendimden geçirmişti ki, kalın bir atçulu olan ancak üzengisi vb. olmayan bir diğer atın üzerine aldılar. Mekri’ye doğru yola koyulduk. Gün batımına bir saat vardı. Güneşin aşırı sıcaklığını sırtımda hissediyordum, kan kaybediyordum, yanıyordum, baygındım ve kavrulmuştum. Bir kaç dereden geçtik, çok fazla su içtim. Kısa süre sonra güneş battı, daha sonra çıkan serin doğu esintisi beni canlandırdı. Parlak ay imdadımıza yetişti aksi halde böyle güç dağlık bir arazide kesinlikle ilerleyemezdik. Tepeden aşağıya atın sarsıntısıyla ilerlemek acı vericiydi, üzengiler olmadığı ve bacaklarım atın omuzlarında olduğu için atın başının üzerinden kayıp düşme tehlikesi vardı ve tepeler sayısız, arazi son derece sarptı. Durup dinlenmek istiyordum, Mekri’ye ulaşacağımıza dair umutsuzdum. Ancak imam hiç dinlemiyor ve “Zeybek, zeybek” diyordu. Gece yarısı aşırı kan kaybetmiş ve neredeyse tükenmiş halde oraya ulaştım. Sekiz saattir yoldaydım. Oradaki tek Avrupalı olan Toskana Konsolosu Mr. Biliotti’nin (iki gün önce tanışmıştık) kapısını çaldık. Saygıdeğer adam tüm olup bitenin yeterince farkında olarak beni yakın bir ilişkinin sıcaklığıyla kabul etti. Hiçbirşey iyi yürekliliğinin ötesinde değildi.¹¹ Gördükleri ve

¹¹ [Ç.N.] Charles Biliotti, olay sonrası güvenlik endişesinden bir süre Mekri’den uzaklaşmış daha sonra yardımlarının mükafatı olarak, Lord Palmerston tarafından yıllık 100 pound

anlatılan onu bir hayli rahatsız etti. Gün ağarmadan imamın rehberliğinde cesetler için sandal gönderdik. Sonra, Fransız dönmesi olan ve elinden az biraz cerahlık gelen bir Türk kanamamı durdurdu ve yaralarımı sardı. Öğleden sonra, sandal cesetlerle döndü. Hareket edemeyecek kadar çok halsizdim. Bu durumda Mr. Biliotti nazikçe Rum Kilisesi'nin bahçesindeki definlere nezaret etti. Uygun tıbbi bakım görmek için Rodos'a gidecek bir sandala kadar taşınıp kondum. Ertesi sabah sağlımen Rodos'a vardım. İngiliz Konsolos Mr. Wilkinson beni dostça karşıladı, bir oda ve hizmetçi verdi. Küçük Alman doktor (Dr. Barman) yaralarımı muayene etti. Sol göğsümde, tam kalbimin üstündeki kurşun yandan girmiş kaburgamı sıyrılmış ve beş santimlik bir oluk açarak göğüs ucundan çıkmıştı. Tedavisi bunalıcıydı ama pek de önemli değildi. Diğerleri salvo ateşinin saçmalarıydı. Biri göğsümdeki bir damara isabet etmişti. Mermi olduğunu düşünmüştüm. Saçmalar altı yerden başıma ve yüzüme, yedi yerden de vücuduma isabet etmişti. Biraz ızdırap veriyordu, ama nihayetinde önemli değildi. Üç haftadır yataktayım ve çok halsizim. Şimdi ayaklandım ve seyahatim için çok iştahlı bir şekilde hazırlanıyorum. Ayın onundaki Malta vapuruna zamanında yetişeceğimi umuyorum. Oradaki sekiz günlük karantinadan sonra Napoli'ye, oradan Roma'ya da İzmir'den ayın yirmisinde ayrılacak bir sonraki vapurla gitmeyi planlıyorum. Ya da Trieste veya Ancona'da birini bulurum. İnsanlar Zeybeklerin neden canımı bağışladıklarını anlayamıyor. Belki de orada bırakıldıktan sonra her nasılsa öleceğimi ve boşu boşuna barut harcamaya değmeyeceğimi düşündüler. Bu neredeyse bir mucize olarak değerlendiriliyor, sadece Yüce Tanrı'nın merhametiyle açıklayabiliyorum. Sevgili annemi korkutmamaya dikkat et. Gerçekten iyi bir yoldaş olduğu ve hayatımı kurtardığı için imama bir hediye yaptım.

Roma'dan yazılan sonraki mektubun bir bölümü

Roma, 31 Ocak 1846

Kıbarca yaralarımı sormuşsun. Başımın sağında ve saçımın başladığı yerin biraz üzerindeki saçma aşağıya kemiğe doğru ilerledi. İyileşmesi biraz zaman aldı ve doktor kurşunu bulamadı. Hâlâ orada olduğuna inanıyorum, yakınında bir yumru var ama zarar vermiyor. Kafadaki az biraz kurşunun kimseye zararı olmaz. Göz çukur kemiğinin yanındaki ise eğer sağ kaşıma takılmasaymış neredeyse gözümü çıkarıyormuş. Biri kulağımı diğeri burnumu sıyıran saçmalar alt çenemde sakalının altına gömülmüş. Biraz acıyla çıkarıldılar. Hiçbiri biçimsiz bir iz bırakmadı. Vücudumdakiler küçük morluklar bıraktı, ancak hiçbiri sorun teşkil etmiyor. Kurşun yarası tamamen iyileşti, pek tabii önemli bir iz de bıraktı. Kadınlar solgun ve ilginç görünmediğim için bana epey takılıyorlar ve herkes,

---

maaşla Mekri'de İngiliz konsolos vekili olarak atanarak Britanya diplomatik misyonunun koruması altına girmiş ve Mekri'ye dönmüştür. Ayrıca Sir Lawrence Jones'un dostları tarafından hediyelerle de mükafatlandırılmıştır. (Barchard, s. 9; Allen, s. 87dnp.) Osmanlı idari makamlarına sunulan benzeri hediyelerin kabulü için bkz. BOA A.MKT. 125/6373, 15/M/1262.

hiçbir zaman bu kadar çok zinde ve çok şişman görünmediğimi söylüyor. Dokuz günlük mucizeden sonra pek tabii ki öyleyim.

[Bu trajik maceranın musibetinden bir hayır doğdu. İstanbul'daki İngiliz Elçisi Sir Stradford Canning'in (şimdi Viscount Stradford de Redcliffe) güçlü temsiline bağlı olarak Türk Hükûmeti ilk defa üstün gayret sarfederek bu kanunsuz eşkıyayı yakalamada mutlak bir başarı sağladı.¹² Bu çaba sonunda içlerinden biri (tahmin edilebileceği üzere reis) öldürüldü.¹³ Suçlarından ötürü sağ ele geçirilenlerin yargılanmasında tek bir Müslüman tanık olmasından ötürü zorluk çıktı. Yasalar, ikisi de Müslüman olan en az iki tanığı kabul ediyor, Hıristiyanların tanıklığını geçersiz sayıyordu. Türk Hükûmeti, sanıkların yargılanmadan ömür boyu hapse atılması önerisinde bulundu. Sir Stradford Canning bu öneriyi tatminkâr bulmadı ve Hıristiyanların tanıklığını kabul etmeyen yasanın değişmesini talep etti. Sonunda, ileride Hıristiyanların tanıklığının kabul edileceği bir mahkeme kuruldu.¹⁴

Bu mektubun alınmasından on gün önce İstanbul gazetelerinde Sir Lawrence Jones'un katline ve kardeşimin yaralandığına ilişkin bir açıklama yer aldı ancak kardeşimin akıbetine ilişkin detay verilmiyordu. Bu acı dolu endişeli bekleyiş süresince, kardeşimin de belirttiği gibi annem ancak Hıristiyan tevekkülüyle mümkün olacak şekilde sabırla bekledi.

Bu mektup, yazarının aşırı halsizliği yüzünden onu bir kaç gün oyalamıştır, ancak aralıklarla yazıldığına dair biçiminden başka kanıt yoktur. W.T.]

¹² [Ç.N.] Barchard'ın konsolos raporlarından aktardığına göre Hükümet uzun süre bu meseleyi hasır altı etmeye çalışmış ancak devreye giren İngiliz yetkililerinin zoruyla mülki idareye zanlıların yakalanmasına ilişkin talimatı vermiştir. Olayın takibi sırasında Mekri Kaymakamı Ali Paşa'nın da öldürülmesi (yerine atanan kaymakam da öldürülmüştür) meselenin önemini arttırmış ve yoğun bir çabayla zanlılar yakalanmıştır. (Barchard, s. 9) Hükümetin bu çabalarına ilişkin olarak ayrıca dönemin sadrazamı Mehmet Rauf Paşa'nın zanlıların yakalanmasına ilişkin yazdığı kaime için bkz. BOA İ.DH. 33/84, 15/S/1262.

¹³ [Ç.N.] Allen'in seyahatnamesinde aktardığı üzere meselenin iç yüzü biraz değişik cereyan etmiştir. Diğer tüm sanıklar ömür boyu hapse mahkûm olsalar da bir tek reisleri – itiraf ettiği dokuz başka cinayet de olduğu halde – affedilmiştir. Düze inmiş, toprak edinmiş, evlenmiş ve çift-çubukla uğraşmaya koyulmuştur. Konsolos Biliotti'nin, suçluların adalete teslim edilmesiyle ilgili verdiği uğraş yüzünden bu "emekli eşkıya"nın intikam alacağından uzun süre korktuğu belirtilmektedir. (Allen, s. 88)

¹⁴ [Ç.N.] Pek tabii bu olay neticesi hukuki reformun ele alındığını düşünmek olayın önemini fazlaca abartmak olacaktır. Osmanlı hukukunda Hıristiyanların tanıklığı konusu Tanzimat'a kadarki süreçte genel geçer kurala tabi değildir. Bir Ebûsuud fetvasına göre nizâmiye mahkemelerinde tanıklık mümkün olmakla birlikte şeriye mahkemelerinde sözkonusu olmamıştır. (Ekrem Buğra Bahçeci, *Osmanlı Mahkemeleri*, Arı Sanat Yay., İstanbul, 2004, s. 96) İslahat Fermanı'nı takip eden süreçte ceza mahkemelerinde "bir Rum papazın önünde Hıristiyanların yemin ederek şahitlik edebilecekleri"ne ilişkin örnekler mevcuttur. (FO 78/1393, No.48, 12 Ekim 1858'den aktaran Gülnihal Bozkurt, *Gayrimüslim Osmanlı Vatandaşlarının Hukuki Durumu (1839-1914)*, TTK, 2. bs, Ankara, 1996, s. 116.)

Öz: Bu çalışma 1845’de Küçük Asya’da yaşanan ölümcül bir eşkıyalık hikayesine ilişkin iki mektubun çevirisi ve analitik yorumlanışına dayanmaktadır. Maceranın sonunda hayatta kalan Richard Twopent, Sir Lawrence Jones’un akrabalarını trajik ölüm hakkında bilgilendirmeye çalışmıştır.

Anahtar sözcükler: Zeybekler, Mekri (Fethiye), Sir Lawrence Jones, Richard Twopent, Charles Biliotti

“A Little More or Less Lead in One’s Head Makes No Difference”

Abstract: This study is based on the translation and analytic interpretation of two letters regarding a fatal banditti adventure in Asia Minor in 1845. The survivor of the adventure Richard Twopent is the narrator and tried to inform the relatives of his fellow Sir Lawrence Jones about his tragic death.

Keywords: Xebecs, Macri, Sir Lawrence Jones, Richard Twopent, Charles Biliotti